

1949

OPHAVSPERSON/NØGLEPERSON

Otto Meyer

FAKTA

Dokumenttype:
Erindringskrivelser

Sprog:
Da

Dateringsbegrundelse:
Årstallet er skrevet ud for Otto Larsen
Meyers initialer på sidste side.

Generel kommentar:
S. 28: Kamperhoug er en gade i
Kerteminde. Ordet "til" efter
"Kamperhoug" er overstreget og
erstattet med "og". Lillestranden må
ikke forveksles med området, der i
vore dage bærer samme navn og
findes parallelt med Fiskergade i
Kerteminde.
Banegården lå på Strandvejen i
Kerteminde.
Lillestranden må ikke forveksles med
det område, som i nutiden bærer dette
navn, og som ligger parallelt med
Fiskergade i Kerteminde.
Hotelhaven må have hørt til Hotel
Kerteminde, som lå Strandvejen 25.
Axel Larsen og garver Holst kendes
ikke.
S. 29: Huset, som Alhed og Johannes
Larsen fik bygget til Alheds mor, Laura
Warberg, ligger Strandgade 54 (dets
ene side vender ud mod Strandvejen),
og det var indflytningsklar i 1914.

Omtalte personer:
Mathias Allerup
Carl Becher
Hans Bless
- Brandt, inspektør
Hans Christensen
Anders Klinkby
Anders Kragh
Adolph Larsen
Andreas Larsen
Cathrine Larsen
Georg Larsen
Jeppe Andreas Larsen
Johan Larsen
Marie Larsen
Martin Larsen

Vilhelm Larsen
Vilhelmine Larsen
Johan Mantzius
Karl Mantzius
Erhard Meyer
Marie Meyer
Sophie Meyer
Sophus Meyer
Johan Norden
Anton Frederik Schondel
Otto Emil Schondel
Christine Swane
Laura Warberg

Arkivplacering:
Kerteminde Egns- og Byhistoriske
Arkiv

Trykt udgave:
Nej

Proveniens:
Gave til Østfyns Museer. Giver og år
ukendt

TRANSSKRIFTION

[Fortrykt på hæftets omslag, for:]

R.E.K.

Kollegiebogen

Birkerød Boghandel

E. Axelsen Drejer

Tlf. 165 – Birkerød – Tlf. 165

[Håndskrevet på hæftets omslag, for:]

Barndommen.

[Håndskrevet i hæftet:]

Erindringer fra min Barndom. [indsat med blyant:] 1948-49.

[Med blæk:]

Om Forfædrene ved jeg desværre ikke meget. Tipoldefader var Tobaksspinder i Itzehoe og var sandsynligvis tysk men dansk Statsboger. Han havde 2 Døtre, (den ene var gift med en Garver Holck i Nyborg, den anden med en Underofficer i Næstved.) og 12 Sønner, som man ikke ved noget om, naar undtages den ene som var min Oldefader. Han var Underofficer ved Dragonerne og blev forflyttet til Odense, hvor han blev gift med Marie Lisbeth (Elisabeth?) Af deres Børn kendes kun Farfader Otto Friederich Meyer født 1795 (?). Han var Garver og Skomager og siden Underofficer ved Dragonerne i Odense, hvor han blev gift med Datter af en Underofficer. Senere blev han Portner hos Grosserer Puggaard i København og endelig Høker i St. Jørgensgade i Odense. Efter den første Kones Død blev han gift med Farmoder Gertrud Marie Kirstine Rasmussen født ca. 1820 som Datter af en Tømrer R. i Odense, der stammede fra Biskorup. De havde 3 Døtre: Sophie (4 Sønner) Andersine gift med Politibetjent Knud Pedersen Odense (4 Døtre og 3 Sønner), Frederike gift med Rentier Hansen senere Jordemoder

[2]

i København (2 Døtre 1 Søn) og 2 Sønner: August som var Murer og udvandrede til Amerika (3 Børn) og min Fader Sophus Severin født i Odense 22 April 1840. [Tilføjet i venstre margen med blyant:] d. 18 Febr 1935 [Tilføjelse slut] Farfar døde allerede 1850 – 23 Aar før jeg blev født. Farmor, som vi kaldte Bedstemoder overlevede ham i 42 Aar, idet hun døde 1892. Der kom nu en stræng Tid for Bedstemoder med 5 smaa Børn. For en Kvinde var der den Gang næsten ingen anden Beskæftigelse end Vask og Rengøring. Hun var heldig og fik nogle gode Pladser hos rare Mennesker (en Frk. Fanøe, Frk Maaløe og Generalinde Juul¹), og i mange Aar gjorde hun rent paa Fyens Stifts Sparekasse. (Her fik hun den lille jernbeslaaede Kiste, som jeg bruger til Noder). Der var naturligtvis lidt

Smalhals i Hjemmet. Saa snart Fader var konfirmeret, kom han paa Landet som Tjenestedreng. Senere gik han i Murerlære, blev Soldat og var med i Krigen 1864 som Undrerkorporal ved Artilleriet og blev tildelt Dannebrogskorset af Kong Christian den 9ende [tilføjet med blå kuglepen:] personlig

Efter Krigen arbejdede Fader ved restaureringen af Tranekær Slot paa Langeland og Ravnholt i Midtbyen. Sidstnævnte Sted traf han [3]

Moder Sophie Kirstine Larsen født 14 Juli 1839 som Datter af Bødker i Hjallese ved Odense Lars Jeppesen født 1793 (?) [spørgsmålstegnet i parantesen overstreget med blå kuglepen] og Hustru Marie Kristiansdatter født 1805 (jeg har en Almanak fra hendes Fødselsaar), Datter af Frederik Kristian v. ["v." indsat med blyant over linjen] Benzons til Kristiansdal Dalum. Mine Forældre blev viet den 5te i 11te 1869 i Dalum Kirke og bosatte sig i Odense, hvor Fader fik Borgerskab som Murmester. [Tilføjet med blå kuglepen efter "Murmester":] Hestene løb løbsk paa Turen fra Kirken, men det gik godt. [Tilføjeelse slut] De fik 4 Sønner, hvoraf de to ældste – begge døbt Otto – døde som spæde, og 2 Døtre, alle født i Albanigade i Odense. Undertegnede Otto Larsen Meyer er den ældste af de nulevende født 21 Aug. 1873.

Fader byggede Albani Mølle for en Møller Brandt, som senere blev Inspektør ved den frie Udstilling. Blandt andet byggede han ogsaa et Hus for en Møllebygger Rasmussen i Albanigade. Her byggede Fader tillige 3 Huse for egen Regning, som efterhaanden blev solgt. Jeg blev født i det første, min ældste Søster Marie, født 30-11- [tilføjet med blyant:] 1875 i det andet og Katrine Augusta født 28-7- [tilføjet med blyant] 1878 og Erhard

[Øverst på s. 3 er med kuglepen skrevet:] 26. Septbr. Død 11. Jan. 1880 [det er uklart, hvilken person oplysningerne hører sammen med).

[Øverst s. 3, til højre, er med blå kuglepen skrevet:] død 22-1-1912

[I højre Margin udfør Marie Kristiansdatter er med blå kuglepen skrevet:] død 1889

[I venstre margin s. 3 er med blyant skrevet:]

Chr. Abrecht von Benzons maler 1815-49. Malte H.C. Andersen Oldemor 1780-1834. [ulæseligt tegn]

[4]

født den 8de Jan. 1881 i det 3dje, den Gang Nr. 80. Jeg husker kun det sidste, hvor vi boede indtil 1881. Vi beboede selv Stuelejligheden og 1ste Sal var udlejet. I Baghuset i en aarrække Bedstemoder og en Tid sammen

med Faster Sophie. [Indsat med blyant over linjen:] 1ste Sal [indsættelse slut] I Stuen Faster Sine med sine mange Børn og Mand som blev Vicevært efter vor Afrejse i 1881.

Det første jeg husker fra Barndommen er min Søster Maries Daab, da jeg var godt 2 Aar. At køre i lukket Karet til Kirken var jo en stor Oplevelse, og St. Knuds Kirkes mægtige Rum interesserede meget. En Fætter Otto – "store Otto" –, som var et Par Aar ældre, og jeg gik undt og talte højt om Tingene, indtil Graveren kom og lukkede Munden paa os med et stort Maltbolsje. Det havde jeg aldrig set Mage til!

Morsomme var Turene til Hjallelse, naar vi om Søndagen besøgte Moderes Forældre. Paa Barnevognen var lavet et Sæde med Fodpose, hvor jeg blev anbragt, saa længe vi kun var to; siden maatte jeg gaa. Fader trak saa Vognen den halve Mil eller bar mig, naar jeg [5]

Blev træt. Huset i Hjallelse var trelænget Bindingsværk med Straatag. I Stuehuset var en Opholdsstue med 2 Indsat over linjen med blå kuglepen: Alkover, Køkken med Spisekammer og Bryggers, desuden en "Sal" eller "Stadsstue" og for Enden af denne 2 Gæsteværelser. I Sidehuset var der Kostald, Svinesti og Hønsehus, Værksted eller "Huggehus" med forskelligt Bødkerværktøj, hvoriblandt en "Snittebænk" var særlig spændende. Man sad overskrævs paa den, og med Fødderne kunde man bevæge en Vippe, som derved kunde fastholde den Genstand, der skulde bearbejdes med Kniven. Denne havde to Haandtag og man kunde altsaa snitte med begge Hænder. Den tredje Længe var en mindre Ladebygning med en stor rød Port. En Lænkehund, "Bismarck" hørte ogsaa til Besætningen. Hvor meget Jord, der hørte til Huset, ved jeg ikke, men en dejlig gammel Have var for mig det vigtigste. For vel havde vi Have i Odense, men den var ny med smaa Træer og manglede det ["det" indsat over linjen], som en gammel Bondehave kan have. Her var gamle Træer med Kirse-

[5]

bær, Pærer og Æbler – Kaviller,² som var røde baade udvendig og indvendig og de dejlige gule Blommer, som man aldrig ser mere, og saa var der Stikkelsbær – gule og røde og med Haar paa! En høj med Popler og Ahorn var ogsaa interessant. Men det mest idylliske var en lille Laage i Havegærdet – grøn af Ælde og en lille Bro, som over en dyb Vandrende førte ud i Marken. Noget saa yndigt har jeg ikke set siden!

Af Mormoders Mad husker jeg især Smørrebrød med noget Medister. Morfaders Begravelse gjorde et dybt Indtryk paa mig. I Tankerne ser jeg ham endnu liggende i Kisten med det blege indfaldne Ansigt. [Indsat med blyant efter linjen:] Ellers mindes jeg ham siddende ved Kakkellovnen med

sin Stok [indsættelse slut]

Fra Albanigade mindes jeg Bedstemoders Komode med forskelligt Nips – især en Træsko af Rav og en lille Rok. Naar hun bagte Pandekager fik vi som Regel en sammenrullet Kage med Puddersukker i, som vi gik og bed af. Morsomt var det naar Bedstemoder lod sig bevæge til at gaa med os ud til en lille Skov ved Nyborgvejen. Men det skete sjældent, for det var en lang Vej for smaa Ben. "Den lille Skov" var en ganske

[6]

lille Samling Træer, men for mig noget af det dejligste, jeg vidste. Den laa vist i Ejby. Mad og Sodavand havde vi med i Barnevognen. En Oplevelse, som gjorde et stærkt Indtryk, havde jeg engang, da jeg sammen med Moder med Barnevogn kom gaaende ind mod Byen. Vi var kommet over Albanibro og gik paa venstre Fortov, da vi ser et Køretøj med løbske Heste komme farende fra Torvet over mod Industribygningen (den tidligere Industribyggn.), hvor de drejer og i rasende Fart ned ad Bakken styrer lige mod os. Hjertet stod stille af Skræk. – I sidste Øjeblik kom en Herre af vort Bekendtskab løbende, og ved at svinge sin Paraply fik han Hestene til at forandre Retning, saa vi undgik Faren. En anden Oplevelse, som staar i et festligt Lys for mig, er en Tur til Svendborg med "Forsvarsbrødrene". Moder og de mindre Søskende tog med Toget til Hjallelse Lørdag Aften og Fader og jeg skulde rejse Søndag Morgen. Men først skulde Sovekammergulvet ferniseres, og jeg syntes, det varede en Evighed, inden Fader blev færdig. Endelig kom vi da afsted. Jeg var det eneste Barn, som var med paa Turen. Ved Hjallelse Station

[7]

Stod Moder og vinkede til os, da vi kørte forbi. Marschen fra Svendborg Banegaard til Kristiansminde staar levende for mig. Et Hornorkester gik i Spidsen. Endnu mindes jeg Turen, naar jeg hører "Holmens faste Stok" eller lignende Sange. Om Aftenen, da vi gik tilbage, saa vi ned over Byen med de mange Lys. Det var æventyrligt!

Af vor Omgangskreds i Odense husker jeg – foruden førnævnte Møllebygger Rasmussen og Møller Brandt – en Murermester Steffen Jensen og Redaktør af Fyns Tidende Jørgen Petersen. Fader var meget politisk interesseret og var med til at stifte "Fyns Tidende". Bladet blev stiftet med Aktier paa 60 Kr., men i Begyndelsen gik det saa daarligt, at Fader blev tilbudt en Aktie for en Bajer. Senere blev de jo mere værd og blev opskrevne til 3 Stks. à 150 Kr.. De 60 Kr. giver nu ca. 280 Kr. i Udbytte. (400 %)

En Løjtnant Klinkby lejede en Tid en Stue hos os. Han var en flink Mand og blev efterhaanden som hørende til Familien og Dus med Fader. Gennem

Lhombre-Spil [”h” i ordet indsat med blyant over linjen] kom han i Berøring med Redaktør Petersen og blev siden gift med en Søster [8]

til Fru Petersen, som var fra Dalby paa Hindsholm. Her boede forresten Klinkbys to Brødre en Lærer og en Gaardmand. De var ellers Jyder og var alle begyndt som Tjenestekarle. Løjtnanten blev Kaptajn og Oberstløjtnant og var i en Aarrække Lærer ved Birkerød Latinskole hos Manzius. Jeg besøgte ham i 1889 sammen med Johannes Larsen, hvis Broder Vilhelm den Gang gik i Skole i Birkerød og boede hos Klinkby. Hans Datter lærte jeg senere at kende, da hun begyndte et Hjemmebageri hos ”gamle Frk. Høj” i Birkerød.

I vores Gaard i Albanigade var der en [Hele linjen overstreget] Til en Fødselsdag fik jeg en Mølle af Møllebygger Rasmussen. Den blev opstillet paa en Stang i Haven og glædede mig meget. Siden tabte den noget min Interesse, da Albani-Møllerens Søn Karl havde faaet en, som var saa stor, at han selv kunde sidde i den. (Møller Brandt blev senere Inspektør ved den frie Udstilling, og jeg kom meget hos Familien, da jeg var i København i 1888-89. Det var gode og hyggelige Mennesker. To Døtre var forlovet med Studenter – den yngste Sara [9]

med den senere Rektor i Esbjerg Oluf Nielsen, som var Søn af Sadelmager Nielsen i Kerteminde.)

Da Fader byggede Pigeskolen over for Museet blev jeg betroet til at bringe hans Frokostpakke. Jeg fik ogsaa Lov til at gaa Byærinder.

Da jeg blev 7 Aar kom jeg i Skole hos Rasmussen og Gregersen paa Overgade. Min Lærerinde var en Fru Lollesgaard,³ som lærte os at læse efter Lydmetoden.

Skolebestyrer Nicolaj Gregersen var Ungkarl og født i Kerteminde, hvor han bosatte sig paa sine ældre Dage. Hans Brødre var Snedkerm. Gregersen og Skomagerm. Gregersen i Kertem. og den kendte Skolebestyrer for Teknologisk Institut og Direktøren for Luftfarten. Nicolaj Gr. var en dygtig Pædagog og et godt Menneske. Han fortalte mig senere, at han i gamle Dage havde lagt Mærke til mine Forældre, naar de var i Kirke: ”det var saadan et ualmindelig nydeligt ungt Par.”

I vores Gaard var en Sidebygning mod den ene Nabo og et Plankeværk mod den anden. Ved [overstreget fra ”I vores” til og med ”Ved”]

[10]

Først nogen Tid efter Indflytningen i Nr. 80 blev Trappegangen malet færdig. Det var en Malermester Andkær, der udførte Arbejdet. Væggene blev malet som Marmorfliser, og jeg saa [”jeg” indsat over linjen]

interesseret til. Endnu kan jeg mærke Limfarvelugten, naar jeg tænker paa det.

Fader byggede senere et Par Kviste paa Huset og lavede en Lejlighed i Tagetagen. Det var morsomt at se paa.

Fra Vinduerne saa jeg de første Velocipeder (Væltepeter), en med et stort Forhjul og en anden med to lige store Hjul. Hjulene var af Træ. Det var Cyklens Forløber.

Efter Middag drak mine Forældre Kaffe, og dertil tog de et Stykke brunt Kandis-Sukker i Munden. Det blev brækket i Stykker med en Tang, og vi Børn fik da et Stykke saa stort som en Ært. Jeg gemte mit i en lille Krukke, som stod i Vinduet, men min Søster Marie, som spiste sit efterhaanden, [11]

kravlede op og tømte min Krukke. Det var et haardt Slag!

Jeg husker, at jeg overværede et Hestevæddeløb paa "Heden." Det gav et Gys, hver Gang Hestene kom farende forbi, men hvad ["hvad" indsat over linjen] det egentlig drejede sig om, forstod jeg selvfølgelig ikke.

Et Besøg paa Glasværket var ogsaa morsomt. Jeg saa, hvordan man pustede Flasker og meget andet. Det aarlige St. Knuds Marked var en af de store Begivenheder. Saa stod Byen paa den anden Ende. Et Forlystelsessted i Vindegade - "Pantheon" - besøgte jeg engang sammen med en Faster. Det eneste, jeg husker derfra, var en dejlig Vinterhave med kulørte Lamper. Den, syntes jeg, var vidunderlig. Og saa spillede et stort Orkester.

Som Huslæge havde vi en Dr. Helweg, en ældre stilfuld Herre med tyndt hvidt Haar, som vi Børn holdt meget af. Hans Broder var Præst ved Hospitalskirken.⁴

I Gaarden var til den ene Side en Sidebygning med Køkken, Vaskehus og Gæsteværelse, hvor vi undertiden havde Indkvartering af Soldater. Til den anden Side var Plankeværk.

[12]

Ved dette Plankeværk havde Fader en Gang liggende en del Stilladsbrædder, og for at beskytte dem mod Regnen var de dækket af Brædder, som stod paa skraa op mod Plankeværket. Det var en morsom Legeplads der under, men det kunde jo ogsaa være ganske sjovt at komme op paa Toppen og se ind i Nabogaarden. Jeg kravlede altsaa op, men tabte Balansen og faldt paa Hovedet ned til Naboen. Jeg kom dog paa Benene igen og løb hjem. Men jeg var frygtelig forslaaet i Ansigtet, og endnu da jeg kom i Skole i Kerteminde var jeg gul, grøn og blaa, saa Læreren spurgte om alle Drengene i Odense saa saadan ud.

Min Morbroder Jeppe - I.A. Larsen - i Kerteminde drev en stor Købmandshandel med Kolonialvarer, Korn og Foderstoffer, Kul og Trælast. Desuden havde han Landbrug (40 Tdr. Land) og senere en Mølle. Skibsreder var han ogsaa og havde ikke saa faa Skibe i Søen. Jeg husker en Brig "Azela", tre Skonnertbrigger "Sassaly", "Marie" og "Hygæa", tre Skonnerter "Addy", "Samson" og "Adolf",

[13]

"Kerteminde" og "Frelleg", "Sorte Hanne" og "Bogense," en Jagt "Rhea og en Kuf "Vilhelm." Syd for Havnen paa "Feden" havde han Skibsbyggeri. I Smaaland havde han to Ejendomme paa henholdsvis 700 og 1100 Tdr Land, "Boxhult" og "Højeryd." * Her var tillige Savværk, x) [indsat øverst s. 13 med blyant:] som dreves af en Elv, og Tømmeret førtes til Halmstad [tilføjelse slut] saaledes at Træet kunde skæres til, før det blev sendt til Halmstad og derfra med Skib til Kerteminde. Morbroder var nu i Færd med at likvidere Skibsværftet og i Stedet opføre et Kalkværk, der var mere moderne end de to, der eksisterede i Byen. Det var nu Meningen, at Fader skulde bygge og siden bestyre Værket.

Flytningen var naturligvis spændende for en Dreng, oh paa Toppen af et Flyttelæs holdt jeg mit Indtog i "lille Rusland", som man kaldte Kerteminde. Det blev en vældig Forandring i min Tilværelse. Da vi kom til Byen var Skibsbyggeriet endnu i Gang, og Skibsbyggermesteren Krarup² boede endnu i det Hus som vi skulde have. Foreløbig flyttede vi ind i en Lejlighed ved Siden af paa kun to Værelser og Køkken. Den var indrettet i et langt Hus, som brugtes til Baadebygning og Opbevaring af Redskaber og Materialer

*) Store- og lille Højeryd og Kungsveka.

[14]

Den store Plads var en dejlig Tumbleplads. En Del var bevokset med forskellige vilde Planter som Bulmeurt og Hundetunge. Burrer og Tidsler tiltrak Stillidser, og Stenpikker og Vipstjært var almindelige.

Af Skibsrester byggede vi Huse, og i det hele taget tilbragte jeg den meste Fritid paa Værftet. Det var spændende at se et Ski blive trukken op paa Bedding, og endnu festligere var en Stabelafløbning.

Pladsen grænsede til Havnen, men ved en Del af den var der Fladstrand, hvor vi kunde vade med bare Ben og fange Krabber. Dem kogte vi og spiste. En Pram, der hed "Moses" var en særlig Attraktion. Den brugtes mest til Færgefart over Havnen og naar den skulde afsted, gjaldt det om at komme med. Da Værftet blev nedlagt, kunde vi temmelig uindskrænket disponere over den. Forresten var der gerne Joller fra Morbroders Skibe, som vi kunde laane med elldr uden Tilladelse. Vi plaskede meget i Vandet.

En Gang havde jeg et Par Vandski. Det var to Pontoner forbundne ved et Stativ med en Sattel. Med en

[15]

Dobbeltaare padlede man sig frem. Men da den ene Ponton var læk, maatte jeg staa op med den største Vægt paa den anden. Det var ikke noget solidt Fartøj.

Da Skibsbyggeren rejste, flyttede vi ind i hans Lejlighed. Det var et rart lille Hus med to Stuer, Sovekammer og et mindre Kammer, Køkken og Spisekammer, Vaskehus og en lille Kælder. Paa Loftet lavede Fader et Værelse til mig og til min lille Broder, da han voksede til. Han var kun - knap - et Aar, da vi kom til Kertemind. Vaskehuset var en Sidebygning, og sammen med et Plankeværk (af Eg!) dannede den en lille Gaard. Der var lidt Have foran Huset og ved den ene Gavl. En stor Baghave beplantede Fader med Frugttræer. Pæretræerne trivedes udmærket godt, skønt Jordbunden var Sand og Sten. Som Navnet "Feden" siger, var det et Fed - "et af af Havet opskyldet Stykke Land," som det hedder i Leksikonet. "Meyers Pærer" var meget efterspurgt. Vi havde ogsaa mange dejlige Sorter. Hele Larsens Plads var omgivet med en Række Pyramidepopler. Desværre gik de fleste ud, efterhaanden som Rød-

[16]

derne naaede Brakvandet.

Opførelsen af Kalkværket blev ledet af en engelsk Ingeniør. Det blev senere nedrevet, men jeg har et Fotografi af det. Det bestod af en høj Skorsten, som udvidede sig forneden, saaledes at der var Plads til Kalkstenene, som hejsedes op i et lille Hus anbragt paa høje Stolper og kastedes herfra gennem en Jernluge ind i Ovnen. Uden om denne var i Straaleform bygget 3 Retorter, i hvilket der kunde fyres med Kul, og herfra trængte Ilden op i Ovnen. En af Fordelene ved denne Konstruktion var at man udvandt Koks samtidig med at Kalken blev brændt. Der fyrereds Dag og Nat gennem smaa Luger oven paa Retorterne. I Retortens Bund anbragtes først et Jernstativ med en Krog, og derpaa lagdes Kullene⁵, og naar Kosene var tjenlige, lukkedes to store Jernporte op, og med Forsigtighed - paa Grund af den mægtige Varme - blev en Jernlænke gjort fast i Krogen, og det hele blev trukken ud ved Hjælp af et Gangspil. Og saa blev Ilden slukket med Vand. Det var morsomt at se. Jeg vovede mig op ad Stigerne til det lille Hus, men det svimlede,

[17]

naar jeg saa ned i Dybet, og at komme ned paa Stigen fra en Lem i Gulvet var det vanskeligste; det gav et Gys i mig. Naar der var oparbejdet et tilstrækkeligt Lager, stod Værket stille en Tid, og naar Fader ikke var

hjemme, og der kom Kunder maatte jeg tage Afære og knuse Koksene i en Maskine, som man drev med et Haandsving og maale dem i Halvtøndemaal, eller jeg maatte veje Kalk til en Murer eller sælge en Spand læsket Kalk. Melkalk solgte vi ogsaa. Den støvede slemt og rev i Næsen.

I Begyndelsen gik der stadig Skibe med Koks til København og fra Fakse med Kalksten til Kerteminde, men efterhaanden blev det vanskeligere at afsætte Kalken, da Murerne mente, at Brændingen var mindre effektiv end i de gamle Ovne, hvor Kalksten og Koks Brænde⁵ blev lagt i skiftende Lag. Jeg ved ikke, om det passer.

Der var tre Mand til Pasningen, og det var Anders, Hans Jakob og Ole.⁶ De blev senere Kørekarle hos Morbroder.

[18]

Imidlertid havde Fader faaet en Del Arbejde som Murermester. Allerede mens vi boede i Odense, havde han for Morbroder bygget et Kornmagasin i Købmandsgaarden mod Mellemgade (Strandgade), og ombygget den saakaldte Bagergaard, hvor min Moster havde Bageri. I 1883 blev Hovedbygningen mod Langegade bygget om. Ved Udgravning af Grunden fandtes to Kanonkugler fra Svenskekrigen 1659. De er nu indmurede i Porten sammen med en Bjælke med Indskrift fra det gamle Hus. Nord for Byen lod Morbroder bygge "Kærbyhus" og "lille Kærbyhus." Fader har naturligvis opført mange Huse i Tidens Løb dels alene og dels i Kompagni med andre: Raadhuset, den nuværende Teaterbygning saavel som den forrige. Omkring Aarhundredeskiftet byggede han Herregaarden "Broløkke" nord for Byen *) Han maatte da anskaffe Hest og Vogn, da han ikke havde lært at cykle og ikke siddet på en Hest, siden han var Soldat.

*) efter en Brand

[19]

Jeg blev straks sat i den kommunale Realskole. I første Klasse havde vi en Frk. Mortensen til Lærerinde. Skolens Lærere var i øvrigt: Pastor Petersen, som var Katheket, underviste i Religion og Historie, Rudkøbin som havde Tegning og Naturhistorie og Engelsk, Nielsen Geografi og dansk, Kragh Regning, Mathematik og Gymnastik. Desuden havde vi i kortere Tid efter hinanden Lærerne Støye, Christensen og Petersen, da Hr. Kragh havde et Aars Orlov for at uddanne sig i engelsk Sprog i England.⁷ Denne blev senere Inspektør ved Skolen, Pastor Petersen var Førstelærer. Han led meget af nervøs Hovedpine og vistnok ogsaa af Kærlighedssorger. Han blev dog siden m lykkelig gift med den elskede og fik et Præstekald. Om Morgenen spejdede vi interesseret efter hans Ansigtstudryk for at se, om Humøret var godt, eller han var "gal". Hr. Rudkøbing var meget

respekteret og elsket. Vi troede blindt paa alt, hvad han lærte os. Senere opdagede jeg, at det ikke altid var helt rigtigt. Han havde to Døtre i Skolen - to mørke Skønheder, som vi alle til-

[20]

bedte. Hr. Nielsen havde kun Hageskæg og glatraget Overlæbe. Hr. Christensen var helt glatbarberet, medens de andre Lærere havde Fuldskæg, som det var almindeligt.

Hr. Nielsen var ogsaa godt lidt. Han underviste ogsaa i Sang og spillede Violin. Foruden det uundværlige Spanskrør havde han altid en Tamp i Baglommen paa Jaketten - det almindelige Klædningsstykke den Gang. Tampen brugte han med en vis Færdighed, idet han lagde Delinkventen over det ene Knæ. Til daglig hed han "Pløksylen", fordi han var Søn af en Skomager. Lærer Kragh blev naturligvis kaldt "Kragen". Han havde den grimme Vane, naar vi ikke kunde vor Lektie, at trække os i Haaret ved Tindingen, hvad der ikke gjorde godt.

Til Lærer i Tysk havde vi en gammel Holstener Jakobsen. Naar han var utilfreds med en Elev, sagde han gerne med tysk Akcent, "jeg skal skruppe dine Rygstykker", derfor kaldtes han "Fatter Skrup". Naar han roste en Elev, sagde han, "det er godt min Dreng",

[21]

idet han dunkede ham oven i Hovedet med Spanskrøret. Om det var behageligere end at blive skruppet, er vel tvivlsomt.

*) Vi lavede ogsaa "Ryttere" ved at de smaa Drengene blev anbrag-te paa "Herderne" (Skuldrene) af de store. Saa gik vi mod hinanden, og det gjaldt da om at rive Modstanderen af "Hesten". Jeg husker at jeg red paa "Las' Skuldre. Vi smaa var bærede af at være med.⁹

[22]

og bestrøedes med Sand. I et Hjørne var anbragt en Spyttbakke med Sand til at spytte i og til Udkradsning af Piben. Cigar røg man kun om Søndagen. Kom man paa Besøg, blev man budt en Pibe af den række, som Husherren i Almindelighed havde hængende. Der var Merskumspiber med Sølvbeslag og Piber med Porcelæns hoveder - nogle saa lange, at de kunde staa paa Gulvet. Røret skulde helst være ægte "Weichselrør," det duftede saa dejligt.

Undertiden legede vi Soldater. Bevæbnede med Huggertter - helst af Egetræ - med en rund Parerplade mæsserede vi ud med en Trommeslager i Spidsen. Lidt uden for Byen delte vi os i to Dele. Den ene tog Stilling bag et Hegn og den anden stormede. Dog passede man paa kun at ramme Modstanderens Vaaben, og det gjaldt om at slaa det ud af Haanden paa ham eller knække det.

[23]

med Kugler. Vi satte Drager til Vejrs og skød med Flitsbue og Slangebøsse. Det var nok Johannes Larsens Interesse for Fugle, der inspirerede os. Lars Hansen, Søn af en afdød Politibetjent, var en af de ivrigste Jægere. ⁹ Han blev kaldt Lars "Gemse" eller "Graaspurv." Han endte som Kæmner i Korsør. Om Foraaret spillede vi Top, og den skulde være fra Drejer Tagge, som boede i den gamle Latinskoole. ⁹ Eller vi trillede med Tøndebaand. En Smed fandt paa at lave dem af Staaltraad, og det gjorde vældig Lykke. I lange Rækker trillede vi ud ad Landevejene. Der var hverken Biler eller Cykler til at genere os. I min senere Barndom begyndte vi at spille Kricket. Fodbold kendte vi ikke. Ligeledes blev der arrangeret Præmieskydning med Salonbøsse. *)

Eksamenstiden var festlig trods Spændingen. Sidste Dag drog vi ud i "Storskoven" til "Jomfruhøjen" og legede "to Mand frem for en Enke" og lignende. Bager Becher var der med Køretøj og Masser af Vienerbrød *) af Købmd. Hans Christensen.

[24]

og Limonade. Paa Hjemturen skulde man efter Skik og Brug have en Pige under Armen, og det kom undertiden til en vild Jagt for at indfange den udvalgte.

En dejlig Tumbleplads var Feden, ¹⁰ som den Gang var ubebygget med Undtagelse af Morbroders Plads, Nordens Kalkovn og Jernstøberiet. I "Faaredammen", som nu er opfyldt, sejlede vi med vore smaa Skibe og tumlede os paa Isen om Vinteren. Den gamle Vold og Grav fra Svenskekrigen var ogsaa en yndet Legeplads. Om Efteraaret gravede vi Huler i i Sandet, som blev overdækkede med Stænger og Tang. Et Ildsted manglede ikke og i Smug blev Kridtpiberne tændt. Herude boede Hermelinen. Det skete, at den tog vore Høns.

Bestyreren paa M.P. Allerups Jernstøberi-Filial, Møller - Broder til daværende Overlæge paa Odense Sygehus - ¹¹ havde 6 Sønner og 3 Døtre, af hvilke nogle af de yngre var mine Kammerater. Møller var en ejendommelig

[24]

Skikkelse, temmelig høj, lidt duknakket med langt Skæg. Oprindelig var han Snedker, og han lavede Modellerne til Kakkelovne og andet Støbegods. TilFornøjelse for sig selv og Børnene lavede han nogle dejlige Skibsmodeller. I sine ældre Dage lavede han de nydeligste Genstande, Smykker m.m. udskaarne i Rav, Ben og Kokosskal.

Selv lavede jeg naturligvis ogsaa Skibe. Skroget til et af dem har jeg endnu. For ikke at kæntre blev de forsynet med Blykøl. Blyet fandt vi ved

Skytteforeningens Skydebaner paa Feden. Men det første Skib, jeg havde, lavede Johannes Larsen til mig - en flot Kutter. Den fik et sørgeligt endeligt. Da jeg sejlede med den i "Møllerkæret" (Svanedammen) blev den hængende i en Gren ude paa Midten; imidlertid blev det Frostvejr, og den frøs inde. Til min store Sorg slog Drengene den itu med Sten.

Det var en stor Begivenhed, da jeg fik mine første Skøjter. Hidtil havde jeg, som navnlig Fiskerdrengene brugte det, haft en Slæde med

[25]

Jernskinner og en Pigstav "Isgajt", som jeg stagede mig frem med staaende paa Slæden. Det var forresten en god Sport, og man kunde opnaa en betydelig Fart. Men alligevel var Skøjterne morsommere. Af Skøjtebaner var der - foruden de forhen omtalte Damme - Thorbystranden,¹² hvor man kunde løbe helt over til Odensefjorden og - Kertem.-Fjorden i strænge Vintre. Isen paa Bugten var altid for ujævn med opskruet Is. Syd for Byen, hvor Odensevejen havde inddæmmet et Stykke af Fjorden "Hinkes Lod" havde Skjøteløberforeningen sin Bane, hvor den holdt Fester med Musik og kulørte Lamper om Aftenen.

Fiskerdrengene havde en mærkelig Lyst til at "gumpe" Isen i Stykker. I en lang Række løb de frem og tilbage paa deres tunge Træskostøvler, indtil Isen brast. Men saa morede vi os med at springe fra Istykke til Istykke. Det var vældig Sjov, men det gjaldt om at være hurtig og træde sikkert. En Gang gik det galt for mig, men jeg kom da op og fik Vandet Hældt af de lange

[26]

Støvler. Skønt vi legede saa meget ved Vandet, kom vi altid heldig fra det. Min ældste Søster, Marie, faldt en Gang i Havnen, men blev da fisket op i Tide.

I Skolen var der to Hold i hver Klasse. Af mit Hold husker jeg Anton Schondel, Valdemar Nielsen, Christen Klokke, Karl Møller, Chr. Norden, Rasmus Norden, min Fætter Peter Larsen, Johannes Holbæk, Marius Knudsen (Holger Tornø), Emanuel Bloch, Elert Nielsen, Theodor Nielsen. Forældrene var Læge Schondel, Lærer Nielsen, Vognmand Klokke Hansen, Jernstøber Møller, Kaptajn Norden, Købmand Norden, Købmand M.F. Larsen, Skomager Holbeck, Toldbetjent Knudsen, Sadelmager Nielsen og Politibetjent Nielsen. *) Tobakspinder Block.¹³

Mit bedste Fag var Tegning (jeg har opbevaret flere Tegninger fra Skolen), og mine daarligste Matematik og Regning. Jeg naaede dog en Gang at blive No 4 paa Holdet. Det er imidlertid ikke altid Skolelærdommen, der betinger Børnenes Fremtid. Den dummeste og altid nederste i Klassen

blev en dygtig Forretnings-

*) Johannes Poulsen, Søn af Skræder P.

[27]

mand og Bankdirektør i Assens. Han ejede en vis selvtillid, som er en saare vigtig Egenskab. I Tankerne ser jeg ham som Konfirmand udhalet som en ung "Herre" med løse "Neglemanschetter" og Ravrør med stor Cigar, Paraply og sorte Hansker og stiv Hat. Bovler.

Der blev lavet en Del Drengestreger med at sætte Knappenaale i Lærernes Stol og lignende, og saa kom Spanskrøret i Virksomhed over hele Linien. Gerningsmanden fandtes sjældent. En Skoleudflugt var en æventyrlig Oplevelse. Turen foregik med en lille Damp, "Kerteminde," som førtes af Skipper Jørgensen. den senere Mægler.¹³ Om Sommeren sejlede den ellers med Sild til Korsør, hvorfra de fragtedes videre med Skib til Kiel. Lærer Kragh havde til Lejligheden skrevet en Sang - det var noget med "at tage med Havet en Dyst" og "Romsøs forjættede Kyst -" til en kendt Melodi, og hver Gang jeg hører denne, mindes jeg Romsøturen. Hvad vi ellers foretog os, husker jeg ikke, men der er jo meget at se paa den lille idylliske Ø med de mange Daadyr og Fyrtaarnet. En anden Gang havde vi en morsom

[28]

Udflugt til Bøgebjerg paa Hindsholm.

Der hvor Banegaarden ligger, havde Morbroder Jeppe sit Trælager,¹³ dels i store rødmalede Træhuse og dels i fri Luft. Det blev efterhaanden flyttet til Feden. Paa det modsatte Hjørne, hvor nu Hotelhaven er,¹⁴ laa et gammelt Bindingsværks Magasin, som Morbroder brugte til Korn og Foderstoffer. Strandvej - den Gang "Bagvejen" - var en almindelig temmelig smal Landevej med Popler ved Siderne og dybe Grøfter samt en Gangsti ind mod Haver og Huse. Paa den anden Side gik Stranden helt ind til Vejen mellem Kamperhoug til og Peder Møllerstræde. Herfra førte en Stenmole skraat over til Havnemolen. Den Trekant, som derved fremkom, kaldte vi "Lillestranden". Der fangede vi Krabber og Hundestejler.

Det Hus, Axel Larsen benytter til Maskinværksted, byggede en Garver Holst til Garveri. Det laa lige i Strankanten, saa man kun ved Lavvande kunde pas-

[29]

sere forbi. Lillestranden blev siden fyldt op med Sand, da man anskaffede en Dampmuddermaskine til Oprensning af Sejlløbet i Stedet for en gammel, som blev drevet ved Haandkraft.

Vest for Byen havde en Del af Langegades Beboere deres Haver

"Baghaverne," indhegnede med Tanggærder, som var bevoksede med Bukketorn eller Tysktorn. Apotekeren havde en af de kønneste Haver med et pænt ottekantet Lysthus bygget halvt ud paa Gangstien. Morbroder Jeppe havde ogsaa en hyggelig Have, der hvor Johannes Larsen senere byggede et Hus til sin Svigermoder Fru Warberg. Morbroder Martin havde derimod ingen Baghave, men lejede en ved Garveriet. Meget af min Fritid tilbragte jeg sammen med Fætre og Kusiner. Morbroder Jeppe var gift med en Datter af Hattemager Bless, Vilhelmine. De havde 2 Døtre og 4 Sønner: Johannes, Georg, Marie, Vilhelm, Christine og Adolf. Det var ualmindelig gode Børn. Vilhelm havde jeg mest med at gøre, da vi
[30]
var omtrent jævnaldrende.

¹ Fanøe, Maaløe og Juul kendes ikke

² Kalvil er en æblesort. De kaldes også kantæbler (Københavns Universitets hjemmeside april 2026)

³ Rasmussen, Gregersen og Lollesgaard kendes ikke

⁴ Dr. Helweg og hans bror kendes ikke

⁵ "og derpaa lagdes Kullene" indsat over linjen med blå kuglepen

⁶ De tre mænd kendes ikke

⁷ Ingen af de nævnte lærere kendes

⁸ Peter Sandgraver og hans far kendes ikke

⁹ Tilføjjelsen fra "Vi lavede" til og med "at være med" er indsat nederst s. 21 og 22

¹⁰ Feden er den sydlige del af Kerteminde by

¹¹ Bestyreren og hans bror kendes ikke

¹² Området kaldes i vore dage Tårup Strand

¹³ Kun få af de nævnte drenge og forældre kendes

¹⁴ Hotelhaven må have hørt til det daværende Hotel Kerteminde, som lå Strandvejen 25